OSMAN NURİ EFENDİ
1879 - 1921

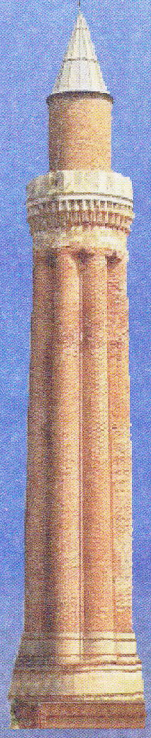

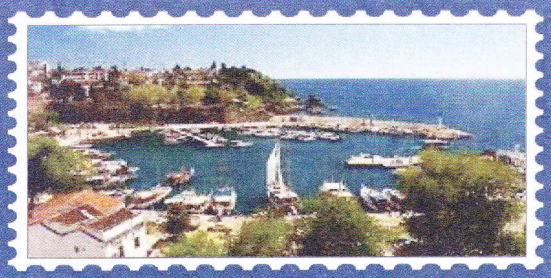

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

MAYIS 2015
SAYI : 45

NEVZUHUR

NEVZUHUR

EDEBİYAT - KÜLTÜR - SANAT

MAYIS 2015 SAYI 45

SAHİBİ:
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ
TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
www.tunahanmatbaa.net
info@tunahanmatbaa.net
tunahanofset@gmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd. 1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No: 14/7
Muratpaşa / ANTALYA

YAYIN TÜRÜ :
Yerel - Süreli
İki Ayda Bir Yayımlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da
Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayınlanması, Yayın kurulu nun kararına bağlıdır. Yazılar yayınlanmasa dahi geri iade yapılmaz.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına www.mustafaakbaba.com adresinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

İLK ONDALI TÜRK SAATİ REŞAT ALTINIYLA ÖLÇÜLDÜ

ANDAÇ

DÜNYA HÂLİ / OLUR

MUSTAFA AKBABA

TÜRKLER VE YERLEŞİK YAŞAM

ALİ DEMİREL

RİVAYET OLUNUR Kİ...

MUSTAFA AKBABA

LÂLE DEVRİ DESTANI'NDAN

ABDULLAH SATOĞLU

ACI OT YERİ

ÖZNUR TANAL

YAĞMURLU OKYANUSLARA METHİYE

SELMA YILMAZ

AĞIR KOŞMA - 3

İBRAHİM BERBER

GÜLÜMSEMESİNE SARMIŞTI HÜZNÜNÜ

ANDAÇ

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

45. sayımızla sizlere tekrar merhaba demenin mutluluğunu yaşıyoruz.

İlk yazımız ANDAÇ'ın. *İLK ONDALI TÜRK SAATİ REŞAT ALTINIYLA ÖLÇÜLDÜ* başlığıyla sunulan yazıda, İlk Türk Decimal saatin mucidi OSMAN NURİ EFENDİ tanıtılıyor. Ailesinden edinilen bilgilerin de katkısıyla hazırlanmış olan yazı, bu konuda kaynak olma özelliğini de taşıyor.

Bu sayımızda ANDAÇ'ın *GÜLÜMSEMESİNE SARMIŞTI HÜZNÜNÜ* ismini taşıyan bir denemesini daha okuyacaksınız.

ALİ DEMİREL; *TÜRKLER VE YERLEŞİK YAŞAM* adını taşıyan yazısıyla yine bazı bilinmeyenleri veya yanlış bilinenleri gözler önüne seriyor.

RİVAYET OLUNUR Kİ... başlıklı yazısında MUSTAFA AKBABA okuyucularını değişik bir iklimde dolaştıracak. Okurken yüzünüzde tebessümün acı ve tatlı yanlarını birlikte bulacaksınız.

ÖZNUR TANAL ise *ACI OT YERİ* ile sayfalarımız arasındaki yerini alıyor. Samimi ifadelerle iç dünyasını yazıya dökmüş olan TANAL, yapılan iyiliklerin insana nasıl kalkan olabileceğini vurguluyor.

Bu sayımız şiir yönüyle oldukça zen[illegible]n. MUSTAFA AKBABA; *DÜNYA HÂLİ* ve *OLUR* unvanlı, rubai tarzında yazılmış olan iki dörtlüğü ile, AB[illegible]LAH SATOĞLU; *LÂLE DEVRİ DESTANI,* İBRAHİM BERBER; *AĞIR KOŞMA-3,* SELMA YILMAZ; [illegible]ĞMURLU *OKYANUSLARA METHİYE* ile bu sayımızı renklendiriyorlar.

NEVZUHUR

İLK ONDALI TÜRK SAATİ REŞAT ALTINIYLA ÖLÇÜLDÜ

ANDAÇ

Hatırladığım kadarıyla zamanla sorunumun başlangıcı, babamın bir türlü ele geçiremediğim, kapağında tren kabartmalı serkisoff köste[illegible] saatini, arada bir yelek cebinden çıkartıp baktığı anlarda, ona bir türlü sahip olamadığım, başarısızlıklarla dolu çocukluk yıllarıma uzanır.

İnsan için yaşamın her anında önemli olan zaman olgusunu, gereği gibi idrak edemeyip, bir şeylerin önemini yitirdiği yaşlara gelindiğinde, iyi kullanılamadığından dolayı sorunların anası olmayı sürdürdüğüne de şahit oluruz. Sorunlarını ona yükleyip, aradan sıyrılmaya çalışması insanın hep kolayına gelmiştir. Zaman ise, kıymetini bilip bilmemeyi bize bırakarak, tıpkı kurdun dut yaprağını kemirmesi misali, belirleyici ayak sesleri olan tik tak'ları bizi kemirirken; biz mi zamanı harcıyoruz, yoksa zaman mı bizi? İkilemini umursamadan parmaklarımızın arasından su gibi akıp geçtiğini çoğu zaman geç anlamışızdır.

Zamanın akışkan ve bölünmez karakterini, zahiri de olsa belirleyici yapma doğrultusunda bölmeye, dilimlere ayırmaya talip olanların uğraşılarını gördüğümüzde ise, niçin saati icat etme gereği duyulmuştur? diye düşünür; saati, 'ayarını kaybetmiş insana yol gösterdiği gibi, tükenişin kontrolünü de ayarlayan, aynı zamanda da geçmişle gelecek arasına sıkışmış dünyasını düzene sokmak için' diye sıraladığımız duygu yüklü kozmatik cevapların simgesi olarak karşımızda buluruz.

İnsanoğlu, anlaşılması zor olan zaman kavramını ilk önceleri, şartlarına göre mevsimler biçiminde şekillendirmişler, günü ise güneşe göre birkaç bölüme ayırma yolunu bulmuşlardır. Daha küçük zaman dilimlerine ihtiyaç duyulduğunda emeklerini zorlayarak, zamanın ritmini belirleyen olmuşlardır.

Güneş saatleri <esnek saat> olarak nitelendirilirler. Gündüz süreleri mevsimden mevsime değişmektedir. Günü eşit parçalar halinde bölen mekanik saatler ise; <değişmeyen saat> olarak nitelendirilir. Zamanın ölçülmesi, ihtiyacın doğmasıyla, saniyeleri içeren saatlerin geliştirilmesi arasında süre şaşırtıcıdır. M.Ö 3500'lerden, M.S 14.yüzyıla kadar esnek saatler kullanılmış, ilk kez 14.yüzyılda kullanılan mekanik saatten, saniyeyi içeren ilk sarkaçlı saate geçilmesi 17.yüzyılda olmuştur. Son olarak ilk makinaların anası olan saatin tarihteki gelişimine kısaca bakarak konumuza yaklaşalım.

Yılı ilk olarak birimlere bölen Türkler (Sümerler), günü de ilk bölen olmuş ve zamanı ölçmeye başlamışlardır. Mısırlılarla devam eden bu çabalar Yunanlılar ve Romalılarla daha da gelişmiştir. Bizdeki gelişimine baktığımızda, Türkiye Coğrafyasında yaklaşık 450 senedir saatçilik

zanaati ne yazık ki birçok dalda olduğu gibi, geliştirilemediğinden özelliğini kaybederek unutulan meslekler arasında yerini almıştır.

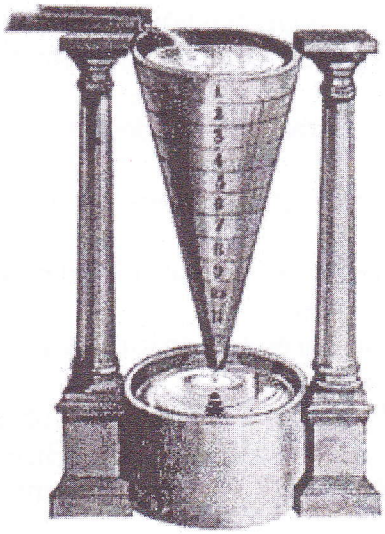

Sümerler'in su seviyesini ve zamanı ölçen su saati.

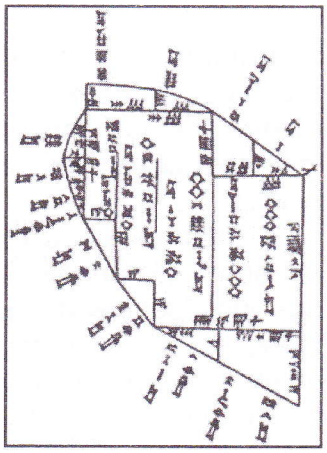

Sümerler'in zamanın dairesel bir kadran üzerinden izlenmesi ve sayılması

Bu yazımda sizlere zamanın önemini kavrayıp, ritmini belirleyen ve yaşamı katlanılabilir bir düzende tutabilmek için ömrünü bu yolda harcayan öncülerimizden ilk Türk Decimal (ondalı) saatin mucidi Osman Nuri Efendi'yi tanıtacağım.

İçsel zamanı örseleyici bir tehdit unsuru olan; yitirilmiş zamanın çığlıklarına benzeyen, aza kalmış zamanın feryatları olarak da çıkarttıkları tik tak seslerini duyurmaya soyunmuş Nuri Efendi, aynı zamanda değerli arkadaşım Ayşe Türkmen Akdere'nin dedesi olması da konu olarak onu seçmemde önemli belirleyici bir etken olmuştu. İşin özünde ise; her dönemde konularının ilk'leri olan vazife adamlarının, unutulmayanlar arasında yerlerini almaya lâyık olmaları ve yeri geldiğinde de hatırlanmalarının doğal olmasıydı.

Osman Nuri Efendi'nin gelini olan Şefika Bitim Hanımefendi, Nuri Efendi'nin tek oğlu olan Ahmet Hilmi Bey ile evlenmiş, 6 çocuk sahibi, 1920 doğumlu 95 yaşında hayatı dolu dolu yaşamış bir Osmanlı Hanımefendisi.

ŞEFİKA BİTİM HANIM

Kısa bir süre önce, geçirdiği ameliyat sonucunda sağlığına kavuşmuş, çocukları ve torunlarıyla sevinçli aile ortamına ben de davet edilmiştim. Ayşe, annesi Serap Türkmen Hanım ve kardeşi, Antalya Müzesi'nden emekli Mehmet Türkmen Bey'in eşi Mualla Türkmen Hanım, diğer erkek kardeşi Burteçin Bitim'in oğlu, dedenin torunu Hilmi Bitim Bey, Amerika'da olan Melek Hanımın oğlu dedesinin ismini almış Osman Nuri Bitim Bey ile Katmandu'daki çalışmalarına ara verip gelmiş, Ayşe'nin erkek kardeşi Tuna, hep birlikte büyük annelerinin etrafında toplanmış, sağlığını kutluyorlardı.

Kahvelerimizi yudumlarken, karşı duvarda duran Nuri Efendi'nin pala bıyıklı resminin canlı bakışları; çabalamak, aramak ve bulmak için verdiği savaşın yansımalarının yanında, zaman ve kaderin zayıf düşürdüğü azimli bir yüreğin yansımasıyla da doluydu.

Şefika Hanımefendi'yi yormamaya dikkat ederek; "Nasıl bir insandı?" deyip konuya yaklaştırdım. İnsanın sevdiklerinden uzaklaştıkça anılar dünyasına yaklaşırkenki ruh haline sığınarak, geçmişe aralanan kapıdan, duygu yüklü anlara kendimi hazırladım. Gülümseyerek o kapıdan geçerken mutlu olmalı ki bakışları canlanmış, zamanın evvelinden aklına gelenleri sıralarken kayınpederinin geçmişte kalan hatıralar dünyasına çekiverdi beni. Çocukları da aile içinde duyup biriktirdiklerini ortaya çıkartmışlar, acısı tatlısıyla duyduklarımı notlar halinde biriktirip, ödülümü

almış, dinlediklerimden etkilenmiş olarak ayrılırken, herkesin hatıralar arasında dolaşmaktan mutlu olduklarını görebiliyordum. Konumuza geçmeden önce ailenin geçmişte bulunduğu yerin tarihçesine bir göz atalım.

Türk kavramı geniş çaplı ve geniş kapsamlı bir soyun adıdır. Oğuzlar, Peçenekler, Kumanlar gibi Gagavuzlar (Gök oğuz) da bu soyun birer parçalarıdır. Adı geçen bu göçmenler, Bulgarlar (Parabılgari) da dahil olmak üzere Orta Asya kökenlidir ve Karadeniz'in kuzeyinden geçerek bugünkü Bulgaristan topraklarına yerleşmişlerdir (680). Hun İmparatorluğu'nun içinde on-oğur grubundandır. İslamiyet'ten önce başlamış bu göçler, 11.yüzyılın sonlarına doğru İslâm dini eğitimiyle tanışarak Müslümanlığı kabul etmeye başlamışlardır. Bu görevde Hoca Ahmet Yesevi'nin rolü büyük olmuştur. Bir tarafdan Osmanlı Türkleri de 1355'te Gelibolu'dan Balkanlara yayılmaya başlamışlardır. Anadolu'dan gelen İslam erenlerinden Bektaşi müridi Sarı Saltuk Baba'nın da İslâm'ın yayılmasında büyük katkısı olmuştur. Bu etkileşimin temellerinde yoğrulan Osman Nuri Efendi Bektaşiliğe yaklaşarak büyümüştür.

Bulgaristan'dan göçü canlandıran temsili resim.
Ressam : Selahattin DEMİR

14.yüzyılın sonlarından 19.yüzyılın ikinci yarısına kadar süren, 500 yıllık Osmanlı idaresi altında yaşayan Bulgar ve Türk halkları arasında, herhangi bir kavga ve sürtüşme olmamıştır. Ta ki Osmanlı imparatorluğu'nun çöküşünün alt yapısını hazırlayan etkenlerin en başında gelen Fransız Büyük Devrimi (1789) olmuştur. Sonuçta Yunan, Sırp, Bulgar, Ermeni, Arap, Arnavut vs gibi etnik gruplar bağımsızlık istemeye başlamışlardır. Ayrıca 21 Nisan 1877-1878 Osmanlı Rus savaşından sonra da huzursuzluk had safhaya çıkmıştır. Savaşın rumi tarihi 1293 yılını gösterdiği için bu savaşa 93 harbi de denir. 1293+584= 1877 miladi tarih olarak geçer. Bu koşullar altında Bulgaristan'dan göçün (tehcir) başlama sebeplerinin zeminini anlamak adına bu tarihsel geçişi anlatmam gerekiyordu.

Şimdi Osman Efendi'nin ailesine tekrar dönerek, geçmiş yaşantısına, ailesinin katkıları yanında Balıkesir Ekspres Gazetesi'nde 1964 yılında yayınlanmış " İlk Türk Saati Ve Osman Nuri Efendi" başlıklı makaleyi kaleme alan Vasfi Şensözen'in yazdıklarından da faydalanarak konumuza devam edelim.

Osman Nuri Efendi 1879'da Karnabat'ta (Bulgaristan) doğdu. Babası Hüseyin Efendi Burgaz'ın Karnabat Kasabasının mülki amiriydi. Bilindiği gibi Karnabat bir koyun türüdür. Kıvırcık türünün biri merinos diğeri Karnabat'tır. Adından da anlaşılacağı gibi buraya yerleşen Türkler'in çoğu koyun yetiştiriciliği ile uğraşırdı. Salim, Tahir, Mehmet, Osman Nuri adında dört çocuğu olan Hüseyin Efendi 1892-93 senelerinde topraklarında yaşama şansı kalmadığından atına atlayıp, ailesini muhacir arabasına (üstü ve yanları örtülü yaysız araba) doldurup, Bandırma'nın Dere Mahallesi'ne yerleşir. Serbest göçmen vizesiyle gelen aile daha sonraları İskânlı göçmenliğe kaydedilir. Şimdi Nuri Efendi'nin serencamını kısa filmler tadında seyredelim.

Şefika Hanımefendi'nin gülümseyerek anlattığı kısa bir hatırayı paylaşarak başlayalım. Evlenme yaşına geldiğinde babası Osman Nuri'yi yanına alıp yaylı arabasıyla Çerkez Köylerini dolaşarak gelin aramaya çıkarlar. Yedi köy dolaştıktan sonra babası oğluna dönerek; " gördüğün kızlardan hiç birini beğenmedin mi?" diye sorduğunda Osman Nuri mahcup bir edayla; "hiç sormadınız ki" diye yanıt verir. Geriye dönüp önce uğradıkları Manyas'ın Samanlı Köyüne gelirler. İki kız kardeşten küçük olan 14 yaşındaki Melek Hanımı beğendiğini söyleyerek onunla evlenir.

Askerlikten sonra ağabeyi Salim Efendi'nin Haydar Çavuş Camii karşısındaki kıraathanesinin küçük bir cephe kısmına dükkânını tertiplemiş, sanatında ve çalışmalarında tatbik ettiği yeni usullerle dikkati kendi üzerine çekmesini bilmişti. 1903 yıllarına rastlayan o zamanlarda elektrik ışığı İstanbul'da bile mevcut değilken pillerini dahi kendisi tanzim ettiği ampulsüz elektrikle aydınlanma gibi yenilikleriyle takdir ve hayranlık kazanıyordu. Nuri Efendi'nin bir müddet sonra, hayâl ve hülyâlarının

istikametinde hayatı farklılaşmış, zihnini meşgul eden devri daim saati yapmak gibi mühim bir icat meselesine yoğunlaşmıştı. Bu saat iki zemberekli olacak birinin boşalmasıyla diğerinin kurulması sağlanacak böylece hiç kurulmadan daima işleyecekti. Askerlikte samimiyet kurduğu kurmay subayı Recep Vahyi Bey'e düşüncesini açıp fikirlerinden faydalanmak istedi. Bu zat; şair ve edebiyat âleminde kuvvetli kalem sahibi birisiydi.

Recep Vahyi Bey, bunun tabiat kanunlarına aykırı olduğunu söyleyerek, kendisine ait bir saat yapmasının daha isabetli olacağını önermişti. Yapılan öneriyi heyecan içinde karşılayıp, kararsızlıktan kurtulmuş olarak yeni arayışlara giren Osman Efendi, Fransa İnkılâbının eseri olan ondalı ölçülerin, zaman ölçüsüne tesir etmediğini fark ederek, insanlık için eksik olan bu zafiyeti değerlendirip hedefini ondalı (Âşarî) saat olarak belirler, bu icadın Türk Milleti'nden başlaması idealiyle harekete geçer.

Yapacağı saatin kadranını ona değil de yirmiye bölecek, gece ve gündüzün eşit olduğu zamanda, on saatlik gündüzden sonra, on saatlik gece başlayacak, gündüz ve gecenin uzadığı zamanlarda bu farklar, saat üzerinde daha açık olarak görünecektir. Aynı kadran üzerinde ayları ve günleri gösteren ikinci kadranlar ve onlara göre küçük yelkovanlar da bulunacaktı.Detayların fazlalığı ortaya çıkınca, makine sisteminin karışık hesaplara, uzun çalışmalara mal olacağı aşikârdı.

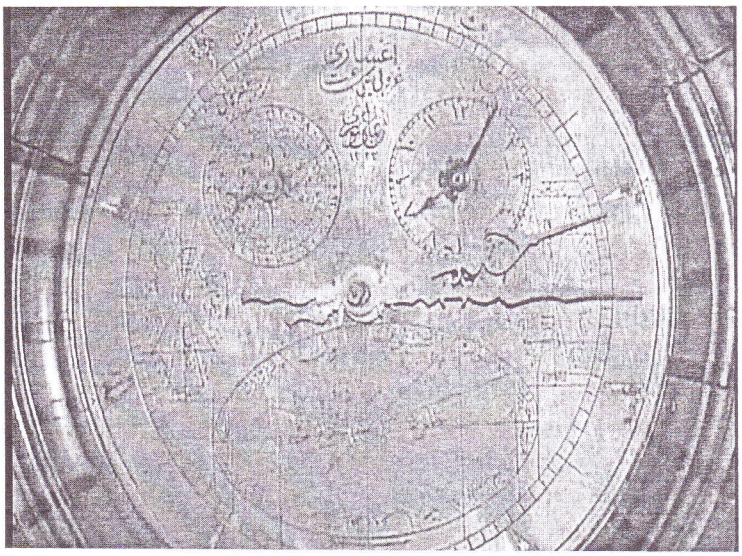

Osman Efendi, istenilen büyüklükte dişli çark kesen ve forma adı verilen bir cihaz getirterek işe koyuldu. Senelerce sürecek uğraşısının içinde, günlük işlerden vakit buldukça, sessiz sedasız gayesine doğru yürürken çektiği zahmetli uğraşlar, ona düğün oynaması gibi geliyor, sabırla yoluna devam ediyordu.

1906 yılında, şikâyetten uzak sonsuz sabır ve tehammülleri sonunda saati tamamladığında, 26-27 yaşlarındaydı. Başladığı işin bitirilmesi başlı başına bir ödüldü ama, İşin menfaat getirecek ve bu konuda tanınacak olmasını da düşünmeye başlamıştı. Lâkin, memlekette saat fabrikası yoktu. Kiralaması, imtiyaz devir ve satışıyla kazanç temin etmesi o an için mümkün görünmüyordu. İsviçre fabrikalarının dikkatini nasıl çekecekti? Âşarî saati dünya anlayışına sunmak gibi büyük bir davayı kim üzerine alır, nasıl netice verir, sürümü nasıl sağlanır? gibi suallerin karşısında çaresiz kalmıştı. İçinde bulunduğu ortama baktığında, siyasiler haricinde dışarıya çıkmanın zor olduğu bir devrinde yaşıyordu.

Saat ilk önce Osman Efendi'nin Büyük ağabeyi Tahir Ağa'nın çınar dibindeki kahvehanesinde görücüye çıkar. Tanıtım için tek yolun saraya telgraf çekmek olduğunu düşündüğünde, bundan da vaz geçer. Abdülhamid'e Cuma selâmlığında bomba atılma hadisesinin günlerinde bunun boş bir gayret olacağına karar verir.

Uzun bir bekleyişten sonra saati büyük möblesinden ayırır, yuvarlak duvar saati çerçevesi yaparak İstanbul'da Bayezid Camii'nin şadırvan avlusunda Ramazan sergisine götürür. Saat devrin büyük adamlarının ilgisini çeker, takdir edilir, lâkin alan olmaz.

31 Mart Vakasından sonra Abdülhamid'in yerine Sultan Reşat Padişah olur. Saati saraya bir daha teklif edilmesi önerilse de Osman Efendi razı gelmez. Her ne kadar içinde sarayın saatcibaşı olma isteği saklı bulunsa da saraya ulaşmanın yollarını aramaya mizacı müsaade etmiyordu.

O sıralarda Bursa'da bir yerli mallar sergisi açılmıştı. Saati oraya götürdü. Güzel bir tesadüf Sultan Raşat da sergiyi görmeye gelmişti. Saatin bulunduğu pavyonun önüne gelindiğinde kendisine izahat verildi ve Osman Efendi tanıtıldı. Padişah; " mahsus oldum, güzel bir buluş, takdire lâyıksınız." dedikten sonra yanındakilere; "alınsın" dedi. Bedeli verilerek saraya alındı. Fakat hepsi o kadar. Gayesine yaklaşamamanın sıkıntısını yaşarken tam sevinememiş, saati yaparken geçirdiği uzun ve meşakkatli zamanlarla tekrar baş başa kalıvermişti. Sanki rüzgâr alamayan bir yelkenli gibi şişenin içindeki maket misali umutları rafa kaldırılmıştı.

İçine düştüğü sıkıntılı günlerin birinde İstanbul'a gidip, saat ticarethanelerine uğrayan Osman Efendiye, Singer saatlerini satan

Eminönü'ndeki Gramatopulo mağazası, müsait şartlarla kendi mağazalarında çalışmasını rica etmişlerdi. Serbest çalışmasındaki kazancını aşan ve kendisine İstanbul'da yaşamayı sağlayan bu teklifi kabul eder. Mağazadaki bu çalışma birkaç yıl devam etmişti.

Bir gün, iki zat onu arayarak Dolmabahçe Sarayı'ndan beklendiğini söylediler. Gittiğinde aranma sebebini öğrendiği anda kederinin artık uzaklara gideceği zamanın geldiğini anlamıştı. Sultan Reşat hastalanmış; kendisine dakika aksatmadan verilecek bir ilaç için en doğru işleyen bir saatin göz önünde bulundurulmasına gerek görülmüş, saatlerin doktorlar tarafından kontrolü sonunda Osman Efendi'nin saati Londra ve İsviçre saatlerinden daha hassas bulunmuş, yatağın karşısına asılmasına karar verilmişti. Kendisine mahsus zekâ ve hafızası olan Sultan Reşat saati gördüğünde tanımıştı. "Bunu Bursa'dan almıştık. Yapan sanatkârı hayatta ise, saatçibaşı olarak saraya alalım." demişti. Bandırma Belediyesi'ne telgraf çekilerek çalıştığı yer o suretle öğrenilmişti.

Osman Efendi; saatçibaşı unvanıyla sarayın maaşlı saatçisi olacak, Beşiktaş'ta dükkân açabilecek ve resmi unvanını da kullanabilecekti. Kendisine Yıldız Parkı çevresinde bir yalı verildi. Daha sonraları ne yazık ki İstanbul'da zaman zaman çıkan büyük yangınlardan birinde, akşam üzeri saraydan evine dönerken yalısının yanarak kül olduğunu görünce çok üzülmüş, sıkıntılı günler geçirmişti. Yine de kendine göre idealist yaşadı ve idealine ulaştığı için 1921 yılında mes'ut öldü diyebiliriz.

Beşiktaş'tan yukarı çıkarken sol tarafta, şimdiki Abbas Ağa Parkı bulunan yerde, 17. Yüzyılda Abbas Ağa Mezarlığı vardı. Mahalle sakinleri, büyük zatlar ve sarayın ileri gelenlerinin defnedildiği bu yere vefatında Osman Efendi de gömülmüştü. 1939-40 yıllarında mezarlığın park yapılması için kaldırılmasına karar verilmiş, haberli olanlar mezarlarını taşımışlar, diğer mezarlardaki kemikler kabristanın aşağı köşesinde kazılan dört büyük kuyuya doldurulmuştur.

O saate ne oldu? Kısaca ona da değinelim. Bandırma'nın yetiştirdiği bir evladının İstanbul'a gönderdiği mukaddes bir yadigârı olan bu ilk Türk Saatinin son durumu hakkındaki bilgiyi, torunu Hilmi Bitim Bey'den dinlediklerimi paylaşarak yazımızı sonlandıralım. Dolmabahçe Sarayını ziyaretinde, saati sünnet odasında görmüş, saatler bölümünde olmamasının sebebini müze müdürlüğünden sorduğunda ise; gerekli ilgi derhal gösterilmiş saat, saatler müzesine, yani olması gereken yere alınmıştır.

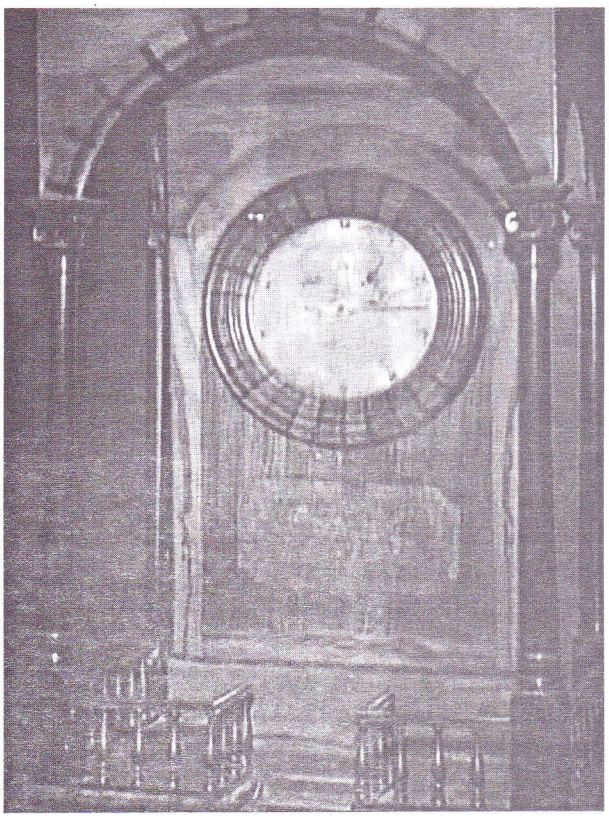

İlk Türk Decimal saatinin yapımcısı olan Osman Nuri Efendi'nin hayat hikâyesi satır başlarıyla böyledir. Unutulmayacaklar arasında bir kez daha yerini alacağı için huzurluyum. Yazımın değerlendirmesini değerli okuyucularımıza ve en âdil yargıç olan zamana bırakalım.

DÜNYA HÂLİ

Kimi bostanda dolaşır kimi geçer menfezden
Kimi aşktan serhoş olur kimi duhter-i rez'den
Bilinir ki altı boştur bu mavi seyyarenin
Yolcuları mukîm olmaz gidiverirler tezden.

OLUR

Gurub eder güneş, her yer kan olur
Biter ara fasıl, elbet ân olur
Samimi damlayan bir tek damla yaş
Kabrimiz üstünde güle can olur.

MUSTAFA AKBABA

TÜRKLER VE YERLEŞİK YAŞAM

ALİ DEMİREL

Yüce Türk Ulusunun yerleşik yaşamı ile ilgili yazılacak o kadar çok şey var ki, bu konuda kitap hatta kitaplar yazmak gerekir. Anlaşılacağı gibi burada yazacaklarım, Türk Ulusunun yerleşik yaşamı ile ilgili bilgilerin bir kısmını bile kapsamaz. Bu yazı sadece bir yanlışlığın, bize yanlış öğretilenin düzeltilmesine, doğru olanın kısaca belirtilmesine yöneliktir.

Yanlışlık şu: Öteden beri bize söylenen, anlatılan ve sözde tarih diyerek okutulanlara göre; Türk ulusu göçebe imiş!.. 1071 den sonra Anadolu'ya gelince yerleşik düzene geçmişler MİŞ!..

Sayın okuyucular inanın; bizleri ve özellikle yeni yetişen nesillerimizi bu safsata ile kandırmaları onuruma dokunmakta, üzülmekteyim.

Tarihi gerçeklere kısaca bakalım: Günümüzden 17 bin yıl önce Orta Asya'da bir iç deniz bulunduğu, hatta bir de adası olduğu, içdeniz ve çevresinde büyük bir imparatorluğun olduğu, bazı araştırmacılar, özellikle de James Churchward tarafından açıkça yazılmıştır. Churchward bu bilgileri; Tibet Tapınaklarında görevli rahiplerden öğrenmiş. Rahiplerden eski Maya Naga dilini 12 yıllık bir çaba sonucu öğrenmiş. Tapınaklardaki yazılı kaynakları, aynı dille yazılmış Naacal Tabletlerini okuduktan sonra bu fikirlerini ileri sürmüştür. Ayrıca Meksikada bulunan 2600 tablet, Uxmal Tapınağı yazıtları ve benzeri tarihi belgeler de, bu fikir açıkça desteklenmektedir. Söz konusu bilgilere göre günümüzden 17 bin yıl önce Orta Asya'da Uygur İmparatorluğu Devleti olduğu, bu devletin uygarlık olarak çok üstün olduğu, çok çok büyük kentler kurdukları anlatılmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu olarak, Gobi Çölü'nün altında büyük kent ve uygarlık kalıntılarının gün yüzüne çıkarılmayı bekledikleri, araştırmacılar ve arkeologlar tarafından açıklanmıştır.

Rus bilim insanı Anatoli Fomenko ve arkadaşı Gleb Nosovski'nin yıllar süren bilimsel, matematiksel yöntemlerle yaptıkları araştırma sonunda: Günümüzdeki insanlık tarihinin yanlış olduğunu, M.S. 800 den önceki olaylarla ilgili tarihin hiçbir geçerli belgeye dayanmadığını belirlemişlerdir. Hatta insanlık tarihinin o eski devirlerini yazan Gaius Plinius Secundus'un 'Doğal Tarih' isimli kitabındaki Roma ve Eski Yunan'a dair bölümlerin Benedikt papazları tarafından değiştirildiğini de belirtmişlerdir. Papazların, kendilerince sonradan uydurulan tarihi hikâyeleri ve olayları da zaman zaman değiştirdikleri saptanmıştır. Yine aynı Rus ekibin bilimsel araştırmalarında: Türk tarihinin kesinlikle yanlış olduğunu, eski kadim gerçeklerin saklandığını, Türk Ulusu ve Türk uygarlığının saklanması için çok çaba sarf edildiğini, günümüzdeki Türk Tarihinin Batılılarca yazılıp dikte edildiğini örnekleriyle ortaya koymuşlardır... İşte bu araştırmacılara göre: İnsanlığın yerleşik düzene geçmesi Türkler tarafından başlatılmıştır. Orta Asya'da başlatılan yerleşik düzene geçiş sonucu pek çok "gala" ve "bolıq" kurulmuş. Oradan da bütün dünyaya yayılmıştır. O kadar ki, bu Rus bilim insanları Çin'deki piramitlerin yanı sıra Mısır piramitlerinin de Türkler tarafından yapıldığını ortaya koymuşlardır. Bu arada; Türk tarihini saklamak için yapılan bir çirkinliği de örnek göstermişlerdir. Yaklaşık beşbin yıl önce yapıldığı sanılan Mısır'daki Sfenks'in anlının tam ortasında "Ayyıldız" olduğunu, batılıların (Fransızların) bunu tahrip ederek yok ettiklerini, durum anlaşılınca da 'bunu Memlukler yaptı' diyerek suçu onlara attıklarını, yayınladıkları kitaplarında açıkça yazmışlardır.

Bu fikirler, görüşler sadece Rus araştırmacılarla sınırlı değil. Bütün dünyaya yutturulan insanlık tarihinin yanlış olduğunu asırlar öncesinden İsaac Newton da dile getirmiş. Yine; 16 ncı yüzyılda D. Arcilla İspanya Salamanka Üniversitesi Profesörsü, Eski zamanların Tarihinin, Orta Çağda yaşayanlar tarafından uydurulmuş olaylardan meydana geldiğini iddia etmiştir. Bir başkası daha: Fransız Kraliyet Kütüphanesinin Müdürü Jean Hardouin (1646-1729); bütün eski metinlerin 12 nci asırdan sonra yazıldıklarını veya yazılı olanların değiştirildiklerini ileri sürmüştür!..

Şu anlaşılmıştır: insanlık tarihi, Josef Jüst Skaliger, Dionisius Petavius ve Sethus Calvisius tarafından uydurulmuş ve neredeyse bu yalan, bütün dünyaya yayılmış, insanlara 'insanlık tarihi' diye yutturulmuş. Bu sahtekârlık halen sürmekte...

Devam edelim: Bilindiği gibi Roma kentini Etrüksler kurmuştur. Etrükslerin Türk oldukları artık tartışılmıyor. O atalarımız; Po ovası ve Toskana vadisi başta olmak üzere, başlangıçta 12 adet kent kurmuşlar. Söz konusu kentlerden en büyüğü ise Floransa'dır ama batı İtalya'da ilk kurulan kent Tarkan Kentidir (günümüzde Tarkanium denilmekte). Bu kenti 'Tarkané adında Türk komutanın kurduğu da bilinmektedir... Bu muhteşem yerleşim yerlerini gören yerliler (Latinler), kendileri için de bir kent kurulmasını istemişlerdir. Türk beyleri bu teklifi olumlu karşılamış ve yer olarak Tiber ırmağının kıyısını uygun görüp

Urum (roma) kentini kurmuşlardır. Ellerindeki hazır kenti bile nasıl muhafaza edeceklerini ve ne şekilde yöneteceklerini bilmeyen yerliler, Türk beylerinden yönetici de istemişlerdir... Yine Yunan medeniyetini kuranların da Türkler (Pelakslar) olduğu artık bilinmektedir... Bütün Avrupa, İngiltere dahil hepsi yerleşik yaşam ve yerleşim yerleri kurulmasını, Türklerin kurdukları bu iki uygarlıktan almışlardır... Diğer taraftan: Pek çok yerleşim yeri ve kent kuran Sümerlerin, Hititlerin, Etilerin, Lidya, İonya ve benzeri uygarlıkların da birer Türk uygarlığı olduğunu; Rus bilim adamlarının yanı sıra, Adile Ayda, Kazım Mirşan, Halûk Tarcan ve diğer araştırmacı bilim insanlarından öğrenmeye başladık. Göreceksiniz daha çok şey ortaya çıkacak...

Türk Uygarlığında yerleşim yeri olarak en küçük birim 'Avıl'dır. Avıl, 6-10 aileden oluşan en küçük yerleşim yeridir ve sakinleri genelde yakın akrabadırlar. Avıllardan sonra; oymak, oba gibi birleşik yerleşimler sonunda 'El' yani il olurlar. Bazı Türk guruplarında; iki ve daha fazla ilin birleşmesinden 'Ordu' denilen büyük bir birim oluşturulmuştur. Bu yazdıklarım aslında yerleşim yerlerinin bir yönetim altında toplanmasıdır yani yerleşik yönetimdir. Türk Uygarlığındaki yerleşim yeri ile ilgili en muhteşem olanları muhakkak ki 'Bolıq'lardır. Günümüzde Bolıq = Bolu = Pol = Poli = Polis Vb şekillerde adlandırılmaktadır. 'Bolıq'ın günümüzdeki tam karşılığı SİTE dir. Genelde bir ön ek alarak, büyük bir kentin adı '..... bolıq' şeklinde söylenir. Örneğin; Orta Asya'daki tarihi 'Beşbolıq' gibi bazıları 'beşbalık' der. Tarihi Türk uygarlıklarında bütün başkentlerin ortak adı 'AT-OĞU BOLIQ' dır. Anlamı; Yönetenlerin oturduğu bolu, hanedanın oturduğu bolu anlamındadır. Bolıq ile ilgili örnek çoktur. Bilindiği gibi AS: Tengri Tek diyenler, ASİYA: Tengri tek diyenlerin yeri, ülkesi. ASTAN = Tanrı egemenliği. İşte size tarihi bir Türk site-kenti ASTANBOLIQ... Bu kenti; 'Oy Urum Atın' Türk devletinin yöneticileri kurmuştur. Bolıq için bir başka örnek: 'İB-İS BOLIQ', anlamı; 'düzenli düşünme sitesi' yani o çağın üniversitesi... Şimdi size; binlerce yıl öncesinde Türk Uygarlığında üniversiteler vardı demiş oldum ya, eminim ki irkildiniz, duraksadınız!.. Türk Milletinden saklanmış, bilinmesi gereken o kadar çok şey var ki... Tarihi anlam ve kapsamda olmasa da günümüzde de 'Bolıq' kullanılmaktadır. Sadece 'Bolu' denildiği gibi tarihi geleneğe uyularak ön ek alarak da kullanılmaktadır; İnebolu(q), Hayrabolu(q), Safranbolu(q) gibi...

Sayın okuyucular, şimdi tekrar başa dönelim. Şu bizim kafamıza sokulan, aklımızda peşin hüküm haline getirilen ve hâlâ da buna devam edilen sahtekârlığa bir daha bakalım. Şöyle diyorlar: 'Türkler göçebedirler, 1071 Malazgirt savaşından sonra Anadolu'ya gelip yerleşik yaşama geçmişlerdir...' Onların bu söylediklerinin hiçbir geçerli kanıtı yok!.. Ama yukarıda yazdıklarımın hepsi de; yazı, tamga, yazıt ve arkeolojik kalıntılar olarak tam anlamıyla gerçektir. Bu yalanları uyduranlar ve sürekli bizim, gerçek bilgilerle bilinçlenmemizi istemeyenler; Yeryüzünü tamamen ele geçirmeye çalışan Şeytani güçler ve onların yardımcıları olan yerli HAMAGAlardır. (HAMAGA: HAin + MAnkurt + GüdükAkıllı.)

Sayın okurlar, uyanın!..

Bu yazının hazırlanmasında: Adile Ayda, Kâzım Mirşan, Halûk Tarcan, Anatoli Fomenko ve James Churchward'ın araştırmalarından yararlanılmıştır.

RİVAYET OLUNUR Kİ...

MUSTAFA AKBABA

Asıl adı Şemseddin bin Kemaleddin (Şemseddin Muhammed) olan Hâfız-ı Şirâzî H.720 (?)' de[1] Şiraz'da doğmuştur. Büyük İslâm şairlerindendir. Küçük yaşta Kur'an-ı Kerîm'i hıfzetmiştir, onun için 'Hâfız' olarak anılır. Çeşitli kıraatlara göre okuduğu söylenir. Kelâm ve fen ilminden bahseden meşhur 'Mevâkıf' adlı eseri iyice incelemiş ve zamanın medrese tahsilini tamamlamıştır. Yazdığı şiirler İskender Mirza'nın emriyle Seyid Kâsım Envar tarafından toplanmış ve Dîvan halinde basılmıştır. Şiirleri gazel türünden olup sade, daha çok dervişane, âşıkane ve tasavvufîdir. Şiirlerinde Allahü teala'ya, Peygamberimize, evliyaya ve İslâmiyete karşı duyduğu derin muhabbet ve sevgi halisane bir dil ile anlatılmıştır. Doğduğu yer olan ve şiirlerinde çok methettiği Şiraz'da H. 791(?)'de[2] vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir. Daha sonra Şiraz'ı zapteden Sultan Ebü'l-Kasım Behâdır'ın veziri Muhammed Muammûî tarafından kabri üzerine mükemmel bir türbe yapılmıştır.

***

Hâfız-ı Şirâzî'nin şöyle bir beyti vardır:

"Eger ân Türk-i Şirâzî be-dest âred dil-i mâra
Be hâl-i Hinduyeş bahşem Semerkand u Buhârâ-ra."

Hâfız bu beytinde; Şirazlı bir Türk güzelinin kara beni için Semerkand ve Buhara'yı bağışladığını söyler.

Rivayet olunur ki:

Timur Han, Hâfız'ın bu beytini okuyunca onu huzura getirmelerini ferman buyurur. Hâfız, Sultan'ın huzuruna çıkacak kıyafetini bile giyemeden olduğu gibi alelacele huzura getirilir. Timur Han sitemle konuşur.

'Bre koca şair! Biz Semerkand ve Buhara'yı alırken bunca kanımızı akıttık, sen ise o güzelim şehirleri sevgilinin bir tek benine bağışlıyorsun. Söyle bakalım, bu ne cömertlik? !...'

Elleriyle üstündeki esvapın durumunu gösteren şairin cevabı şöyledir:

' İşte o cömertlik yüzünden bu haldeyiz ya Sultanım!'

Bu keskin zeka karşısında Timur Han şairi mükâfatlandırır;

' Şu eli açık şaire on kese altın verin ve de vergiden muaf tutun' diyerek vezirlerine emir verir.

Yine rivayet olunur ki:

Eski Cumhurbaşkanlarımızdan Fahri Korutürk resmi bir temas için İran'dadır. Yanında Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ve Büyükelçi Oğuz Gökmen de bulunmaktadır. Ziyaret ettikleri yerler arasında Hâfız'ın kabri de vardır. Hâfız-ı Şirâzî'nin huzuruna vardıklarında Çağlayangil, Cumhurbaşkanından;

' Efendim müsaade buyurursanız bir Fatiha okuyabilir miyiz?' diye izin ister. İster ama Cumhurbaşkanı bu ifadeden oldukça tedirgin olur;

' Canım nereden icap etti şimdi bu? Biz Laikiz. Ne münasebeti vardı böyle bir teklifin...' gibi sözler sarfeder.

Heyet üzerinde soğuk duş etkisi yapan bu sözler üzerine Çağlayangil durumu idare edebilmek adına Yahya Kemal'in meşhur "Rindlerin Ölümü" şiirini yüksek sesle sonuna kadar okuyup bitirir. Şiir bitince Cumhurbaşkanı;

' Fatihayı ne güzel okuyorsunuz?' deyiverince heyette bulunanlar bir kere daha donup kalırlar.[3]

Neylersiniz ki olan olmuş ve de geçmişte kalmıştır. Gelin siz şimdi, güçlü şairimiz Yahya Kemal'in bir rivayetten ilham alarak yazmış olduğu;

" Hâfız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle."

mısralarıyla başlayan bu şiirini "Kendi Gök Kubbemiz" unvanlı kitabından bir kere daha okuyun, ardından da bir Fatiha ile hepsinin ruhlarını sevindirin.

Bilenler bilir; bu enfes şiir Münir Nureddin Selçuk tarafından rast makamında güzel bir besteyle taçlandırılmıştır.

***

Kısmet olur ise 16 Mayıs 2015 tarihinde Acem mülküne bir seyahatimiz olacak. Programda Hâfız'ın kabrinin ziyareti de bulunuyor. Tabii herşey kısmet... Mevlâ görelim neyler...

1-Kaynaklarda doğum tarihi; H.717 ile H.726 tarihleri arasında değişiklik göstermektedir.
2- Ölüm tarihi; H. 791 veya H. 792 dir.
3-Cereyan eden bu hadise, Büyükelçi Oğuz Gökmen tarafından gazeteci Rahim Er'e bizzat anlatılmıştır. Sayın Rahim Er bunu köşe yazılarında yeri geldikçe birkaç defa dile getirmiştir. (Son olarak 4.3.2015 günü, Türkiye Gaz.)

Sayın M. Nuri Yardım da Edebiyatımızın Güler Yüzü adını taşıyan kitabında (Çatı Kitap /İst-2002) Sayın Rahim Er'in makalesinden alıntı yaparak bu mizahî hadiseye yer vermiştir.

Kaynaklar:

-Yeni Rehber Ans./8. Cild / İhlâs Gazetecilik Hol. AŞ/ İst- 1993

-İslâm Ans./ Türkiye Diyanet Vakfı Yay./ cild 15/ İst-1997

-İskender Pala (Prof. Dr.)/ Şairlerin Dilinden/ Ötüken Yay./ İst-1997

-Rahim Er/ Türkiye Gazetesi Köşe Yazıları

-M. Nuri Yardım/ Edebiyatımızın Güler Yüzü/ Çatı Kitap/ ist-2002

LÂLE DEVRİ DESTANI'NDAN

ABDULLAH SATOĞLU

(1718 - 1730)

İstanbul'u ecdât eyledi âbâd
Bir renk kattı tarihime Sâdâbâd.
Arandı cihanda
Kıskandı Hollanda
İlle Emirgân'da
Boldu lâleler
Boldu lâleler.
Bir çağ açtı Dâmad İbrahim Paşa
Nakşetti lâleyi mermere taşa.
Tuttu da ahdını
Güldürdü bahdını
Tâcını tahdını
Buldu lâleler
Buldu lâleler.
Yükseldi Boğaz'da nice fabrika
Işık saçtı yurda Müteferrika.
Sultan'dandı ferman
Sultan ki Ahmed Hân.
Cümle derde derman
Oldu lâleler
Oldu lâleler.
Çırağan'dan gelen sesi dinledim
Coşturdu gülşeni gazelle Nedim;
İçli şarkılarla
Savruldu rüzgârla
Gönlüme baharla
Doldu lâleler
Doldu lâleler.
Patrona denilen densiz cühelâ
Oldu saltanatın başına belâ;
Koymadı taşını
Zehretti aşını.
Saçını başını
Yoldu lâleler
Yoldu lâleler.
Musallat oldu da bir insafsız kurt
Bahçe kurudu yasa büründü yurt.
Haşin bir el değdi
Ne zâlim bir şeydi.
Mevsimsiz baş eğdi
Soldu lâleler
Soldu lâleler...

ACI OT YERİ

ÖZNUR TANAL

Bu sabah bizim elden bir can ile sohbet ederken köyde olan yağışın üç gün sürdüğünü, çayların taştığını anlatınca; 'Çok iyi,yeraltı suları iyice doysun! Doysun da yeniden tulumbalardan su çekelim' dedim. Sonra evimizin ardındaki tulumbadan büngüldeyen suyun bana verdiği coşkuyu ve onu boyumdan büyük tenekeler ile eve veya ahıra taşımaktan duyduğum mutluluğu anımsadım. İşe gelince de yazmaya başladım. Bakalım gönül tulumbamdan neler büngüldeyecek?

Akdağ'ların çevrelediği Elmalı Ovası'nda, Abdal Musa Dergâhı'nın ışığında bir Tahtacı - Türkmen Köyü olan Akçaeniş köyündenim. Küçük yaşımdan itibaren yaşamı büyük ailemin yanı sıra rahmetli babam, Hamza TANAL'ın engin Alevi Kültürü birikimi ve hanedanlığı, anneciğimin becerileri ve eli bolluğu yüzü suyu hürmetine evimize gelen ozan, araştırmacı ve dedeler - babalar ile öğrenip bölüştüm.

Ben doğmadan bir sene evvel elim bir kazada yitirdiğimiz dünya yakışıklısı Özgür Abim'in adına benzeyen adımı küçük abim Serdar vurmuş (!) Bizim orda ad konmaz, vurulur. Hatta ölenlerin adı sonradan birine verildiyse her anışta sevenlerini acıtmamak için "adı vurulan" diye anılır. Annemin çocuk doğurmak için geçkin ve acılı çağında "O'nun yerine basmak" için yapmışlar beni ya ben kız olunca rahmetlinin adı vurulamamış.

Evimizde hep evlat acısı, hep sebepsiz akıveren gözyaşları vardı. Bu yüzden;"Acı ot yeri" derlerdi bana. Tekne kazıntısı diye şımartılmadım hiç ama özellikle babam tarafından derinden sevildim. Annemin çok işi ve acılı bir yüreği olduğu "Ben çok işliyim. Etme gızım üsdünü batırma!" diye öğüt ve tembih ettiği için O'na kıyamaz, komşuların çocukları gibi "arsızlık" (haşarılık) edip üstümü batıramazdım. Bu nedenle o yıllarda içine doyasıya belenemediğim, hep dışardan seyretmek zorunda kaldığım hayatımın çocuk yanı biraz buruktur. Ama bu oyun isteği yaşamın bir yerinde mutlaka gün yüzüne vuruyor. İyi ki de üniversite okumuşum, iyi ki de bir çocuğum var, oyun ihtiyacımı geç de olsa giderdim. Türkü'm şimdi 19 yaşında ama O'nunla hâlâ doyasıya oynarız.

Köyde yaşamım eşsizdi. Ben sırtımı koca bir dağ gibi dayadığım babamın bana yansıyan ihtişamı sayesinde güçlü bir kızdım. Onunla her yere gider, beni önemseyerek öğrettiği her işi büyük

bir onurla başarırdım. Daha 6 yaşında iken zorunlu durumlarda bana hayvanlarımızın da bulunduğu koca evi emanet edip gittiklerinde bile korkmazdım. Vazife büyüktü, her şeyi yapan cengâver iş başındaydı. 9 yaşında öğrendiğim traktör sürmeyi köyde bilen tek kızdım.Babama kızmışlardı o yıllarda; "bunlar elinden gelse cibileri (civciv) bile çalışdıracak" deyi ama bu bir ekonomik zorunluluktan öte bir yetkinlik kazanımıydı. Babacığım; "Çiftçinin bir günü bir yıl besler" derdi. İleşberin sade o günlerde değil her vakit her türlü yardıma ihtiyacı vardı. Örneğin mahsullere bir ilaç yapılacağı zaman ilacı sıkacak iki kişi olsa bile traktör süren olmazsa ilaç kalırdı ki bu geçimi tamamen toprağa bağlı insanlar için pek neşeli bir durum değildir. Bugün köyde traktör sürmeyen kadın yok. Bu da babamın ne kadar ileri görüşlü olduğunu gösteren sayısız örnekten biriydi..

Günlerim dolu dolu geçerdi. Bulaşık ve çamaşırı evimizin yanından akan ve "öz" dediğimiz çok akmaz suya bakan ve annemin "don yumalık" dediği tahtadan bir düzenekte yıkardık. Evin içinde veya dışında işlerimi yaparken mutlaka radyo dinlerdim. Ondan çok türkü dinledim, hep türkülerle yaşadım. Belki de bu yüzden çocuğumun adı "Türkü"dür.

Aslında radyo canım babamın sabah erken saatlerde kalkıp sobayı yakması ile açılırdı. Hayat evimizin içine sobanın datlı gızgını ve TRT Antalya Radyosu'nda sabahın erken saatlerinde yayınlanan "Bu Toprağın Sesi" programında çalınan goygun ezgiler ile dolardı. Babam kitap okurdu, annem sofrayı hazırlardı, ben mutluydum.

Biraz büyüdüğümde babamla tarla sulamak için su motoru kurmaya giderdik. Babam sondajdan su motoru ile çıkarılan suyu upuzağa taşıyacak hortum ve boruları birbirine ekler, bağlantı yerlerini iç lastiği ile güzelce bağlardı. Ben O'nun bunu yapışına hayran, O'na aşıktım.

Akıllı olduğum için okula 6 yaşında başladım. Okula, yağmur ve kar yağdığında babamın traktöründe, soğuk havalarda da çiynizinde (omuzlarında) giderdim. Bunu her anımsadığımda, O'nu hayatım boyunca çiynizimde taşısam bile, ödeyemeyeceğim bir minnettarlık duygusu yaşarım. Köydeki arkadaşlarımın çoğu, özellikle kızlar ya mevsimsel olarak dağa Tahtacılık işi için giden aileleri, ya öksüz olmaları ya da yoksulluk ve başka imkânsızlıkları nedeniyle benim kadar şanslı değillerdi. Evine Hacı TAŞAN'ın, Feyzullah ÇINAR'ın, Ruhi SU'nun mihman geldiği Eyvaz Baba'nın kızı kadar şanslı bir çocuk olabilir mi?

Daha o yaşlarda Antalya Radyosu Yapımcısı rahmetli Saffet UYSAL ile evimize gelen müzik araştırmacısı Perihan Abla ikinci gelişinde sanki benim bu yıllardaki eğilimimi görüp bana Hindistan asıllı düşünür, konuşmacı ve yazar Jiddu Krishnamurti'nin "İç Özgürlük" kitabını getirmişti. Ve böyle başlayan kitap merakı beni köyümde ve ilçede aldığımız sınırlı eğitime karşın üniversiteye taşıdı..

Zaman zaman içiniz sıkıldığında kaçtığınız düşsel yerler var mıdır? Benim biri "Goca Dört" dediğimiz bahçemizde, diğeri rahmetli Sarı Ehmet Dede'nin bahçesinde gündüz çalışırken güneşten vb. korunmak, gece kalınca barınmak için yapılan iki tahta evciktir. İşte benim ruhsal sığınaklarım "Köşk" dediğimiz bu yapıların son örnekleridir. Hele o önlerindeki çimenlikler.. Beni böyle otçu yapan da oradan toplayıp yıkamadan çiğnediğimiz tekesakalları vb'dir.

Evin ardındaki köy odamızın dibinde babamın; "Telgraf Eriği" dediği, muhteşem lezzette meyveleri olan erik ağaçlarımız vardı. Onları dallarından toplayıp sulu sulu yerken altımızda salınan özdeki kurbağaların usanmaz bağrışları çocukluğumun unutulmaz seslerinden biridir.

Bir de eriklerin yanındaki köy odamız vardı.. Bilenleriniz bilir, bugün neredeyse unuttuğumuz köy odaları köyün malıydı. Oraya gelenler başta muhtar ve heyeti olmak üzere köyün ileri gelenlerince karşılanıp himaye edilirdi. Bazı köy odaları da şahıslara aittir. Bizimki de öyleydi. Babamın kerpiçten yaptığı bu iki gözlü konukevinin bir odası iki, diğeri dört ayaklı varlıklar içindi. Annem ve babam oraya gelen Cingen, cabbar, çerçici, ayyaşın (mesela; Deli Faruk Amca) ocağını yakıp çeşit çeşit yemeğini vermeden, mallarını yerlemeden sofraya

oturmazlardı. Tam 25 sene, dile kolay..
Kızım Türkü doğduktan 3 ay sonra, 1996 Şubatında fırtınalı bir günün arifesinde Antalya Sigorta Hastanesi kavşağında karşıdan karşıya geçmek için bulunduğum orta kaldırımda bana bir araç çarpmış. 12 yerim kırılmış,7 gün komada kalmışım. Bir uykudan uyanırcasına kendime geldiğimde başucumda ailem vardı. Sonra yine içim geçti.

Düşümde kendimi Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı'ndaki bilmem kaç koyun ve öküzü alıp dervişlere aş pişiren Kara Kazan'ın da olduğu Aşevi'nde gördüm. Değil o zamanlar şimdi bile insanlıkta bir payım olmadığını düşünen ben bu mucize kurtuluşu hep annem ile babamın o odada ve hanelerinde yedirip içirdiklerine borçlu olduğumu düşünürüm.

YAĞMURLU OKYANUSLARA METHİYE

SELMA YILMAZ

Ayak parmaklarım toprağa bastığında
En mutlusu ben olurum
Islak çimenin kokusuyla
Sanırsın mahzun bir yağmurum
Küçük su damlaları avuç içi çizgilerimden
Karışır yeşil okyanuslara
Ben okyanusta bir bedevi
Ya da küçük bir yosun gibi
Otururum suyun kaldırım taşına
Dalgalar gelir önüme dizilir
Ben hepsine masal okurum sıra sıra
Nemli yaprak düşerse avuçlarıma
Bir de gümüş suyu bir ayna
Sanki kâinatın huzur adresi
Çiğ danesi delerse tan yerini orta yerinden
Bir plak da ben koyarım bakır renkli gramofona
Notalar serperim yüreğine maviliklerin
Her suya bir yürek saklarım
Her mercan güzelliğini
Ezbere tutarım her gece
Ve anlatırım her sözcüğe
Yağmurlu okyanuslara dalarsa
Turkuaz renkli denizyıldızları
Bir festivaldir yüreğimin kıyıları!...

AĞIR KOŞMA-3

İBRAHİM BERBER

Sensizliğin azabından bunaldım
Basmadan gel bir ölümcül ter beni
Bir şekilde duyur bana sesini
Yoksa bu dert gece gündüz yer beni.

Varlığımın var mı üzen bir yanı?
Şüpheliysen sor soruştur bir tanı
Nasıl sarar bir sarmaşık fidanı
Sen de işte öylesine sar beni.

Bahar gelir meltem olur yel coşar
Hep böyledir yağmur yağar sel taşar
Yüceyse de üzerinden yol aşar
Yıldıramaz dağındaki kar beni.

Saçı sırma yanakları gül benli
Kirmenim ol eğir beni o denli
Çiçek çiçek Anadolu desenli
Ayağına kilim yapıp ser beni.

Nice koştum hayâlinin peşine
Bir gece de giriversem düşüne
Kızar isen hilâl gibi kaşına
Kirpiğini ok eyleyip vur beni.

Bir canım var onu sana adadım
Yalvarırım yaklaş bana bir adım
Vuslatına öylesine susadım
Kandıramaz Firdevs'deki nar beni.

Zaman geçti unuttuysan ilimi
Onlar tanır onlar bilir yolumu
Sana derler; 'şu sevdalı deli mi?'
Rüzgârlardan tipilerden sor beni.

Gelemezsen deki; 'zaten eziktir
Hatırıma üç beş satır çiziktir'
İki gözüm görüyorken yazıktır
Şu âleme sakın etme kör beni.

Yüreğini yakan ateş olmazsam
Üzerine doğan güneş olmazsam
Eğer sana lâyık bir eş olmazsam
Kurda kuşa yem olarak ver beni.

GÜLÜMSEMESİNE SARMIŞTI HÜZNÜNÜ

ANDAÇ

Seyrek aralıklarla da olsa yine bir dost yüzü görmeye gidiyordum. Onu ne zaman düşünsem; bakışlarındaki dostluk, yüreğimdeki donmuşluğu yavaş yavaş çözer, beynime çöken dalgınlığı dağıtırdı. Sorulduğunda eksik olan yanlarımı tamamlama gayretini hiç esirgememişti ve kimseden de esirgemezdi. İddiasız yaşantısında iyileştirmeye çalışırdı elinden ne gelirse. Kahvelerimizi yudumlarken yaptığımız sohbetini özlemiştim.

Kapıyı açtığında görüşememenin faturasını önüme koyacağından adım gibi emindim ve de öyle oldu. "Yine mi sen geldin!" kucaklarken gülümsüyordu. Hemen her gün yaşam stilini ve standartlarını ekranlardan keşfetmeye heves eden bir gençlik olduğumuzun gerçeğini anlayışla karşılardı. Nedendir bilmem huzur bulduğum bu evde sanki zaman dururdu. Kahveleri hazırlarken; evinin göz yaylımının insanı esir eden muhteşem manzarasına dalmıştım. Eskilerin 'Hayat' dedikleri evin avlusu gibi şehrin büyük bir kesimi, Kaleiçi, körfez ve ardındaki BeyDağları da onun hayat'ı gibiydi.Gerçekten de seyre daldığımız tablo, içinde bulunduğumuz durumun ve ortak düşünüşlerimizin canlı bir anlatımı olan Alegorik güzelliğinin nefis bir örneğiydi.

Akşam olmak üzereydi gelenlerin başında, gidenlerin ardından soluklaşan güneş; ihtişamını yitirirken aydınlığı yanına alarak, dağların ardına çekilmenin telaşındaydı. Bir taraftan da onu uğurlamaya gelen bulutları alelâcele son rötuşlarını yaparak kızıla boyamaya çabalıyordu. Dağlar vakit geçirmeden mor kıyafetlerini giyerek akşama hazırlandılar. Gökte harman çeviren karakuşlar ise bu güzel anı umursamadan kendi maceralarına dalmışlardı.

Bugün onun doğum günüydü. Kahveler her zamanki gibi üzerinde kedi dolaşırcasına bol köpüklüydü. Kutladığımda sadece gülümsedi. Doğduğunda dünyanın tanıklığının ardından, onun kurbanı olarak yola çıktığından bu yana 70. yılına adımını atıyordu. Benim gözümde ise o işe yaramayacak kadar asla yaşlanmayacaktı. Bir koza içine girmiş tırtıl misali, kanatlanacağı ve o büyük bilinmeze gideceği zamanın kıyısına yaklaşmış olduğu gerçeğini kabullenemiyordum. Bu arada kozada beliren çatlakların gittikçe genişlediği de bir gerçekti. Hoş, faturası ağır başarısızlık yıllarını hatırladıkça sayıların pek de önemli olmadığını kabullenmişti. "Veremediklerimizle var olanlar, sitem oklarımıza asla hedef olamazlar, duruşlarımız hep başarı getirmez." derdi. Sonuçta yaşama iradesi ona kaybederek bulduklarıyla yetinmeyi öğretmişti.

Çocuksu tarafının ağır bastığı anlar da olmuyor değildi. Bir vakit yağmur askerlerini saymış, bir sayı tutmuştu. O sayı geldiğinde bir şeyler düzelecek hayâlini beslemişti. İnsan kaderinin mimarı olamadığından sayılarla oyalanacak boş bilinç oyunlarının kurbanı oluyordu. Halbuki hüzünle umut arasına sanki ölüm kadar kesin buz gibi bir boşluk girdiğinin de bilincindeydi. Koltuğunda sallanırken pipo dumanının peşinden savrulması sıklaşmış, gerçeğine ulaşmasına mani olan geçmişine sığındığını görebiliyordum. Kendimden biliyordum; düşüncelerimizde, adını ve meziyetlerini bazı insanlara karşılıksız veren âlicenap bir hayvan olan eşek sırtına yaraşır yükler taşıyorduk. Onun yüklerini düşünemiyordum bile. Bu zamanda uzun yaşamak yiğitlikti, bu yiğitlik git gide yalnız kalmaktan, buna yiğitçe dayanmaktan gelse gerekti. Bazen anılar aklımızı yağmaladığından, çaresiz alışık koyun gibi ardından düşersin peşine, sürükler seni hüznün batağına...Genç yaşlarda öğrendiklerimin arasında bu da vardı.

Yanından ayrılırken; " kederlerimiz gözden ırak yerlere gitsin" diyerek uğurlamıştı. Anılarımız geldi aklıma, onu asla unutmayacaktım. Bizden uzaklaşan her şey küçülür. Lakin hayallerimizde besleyip büyüttüğümüz kişiler de biz istemediğimiz müddetçe bir değişiklik olmaz. Ruhlarımız, önemi burayla sınırlı vücutları yok olduğunda yaşayanların anılarında adı hiç unutulmazsa o ölmemiş demektir diye içimden geçiyordu.

Not: 44. Sayımızın kapak resminde SITKI TEKELİ'nin doğum tarihi 1895 olacak iken sehven 1893 yazılmıştır. Düzeltiriz.

GEZGİNLERİN GÖZÜYLE YAZILANLARIN AYDINLIĞINDA PARLAYAN ANTALYA

Paul Lucas 1712: " Kendi adını taşıyan körfezin ucunda kurulmuş olan Satalia bugün çok büyük bir şehir. Üç bölüme ayrılmış, adeta üç ayrı şehrin birleşmesinden oluşmuş gibi görünüyor. En azından bu üç bölümün her birine ait olan ve birbirleri arasında bağlantı kurulmasını engelleyen surlar, büyük demir kapılar görülüyor. Cuma günleri Satalia'nın tüm kapıları öğleyin saat on ikiden bire kadar kapanıyor. Böyle bir uygulamayı görünce şaşırdım ve sebebini sordum: Şehrin sakinleri, Hıristiyanların Cuma günü öğleyin saat on ikiyle bir arasında kenti ele geçirecekleri şeklinde bir kehanete inanıyor. Aynı inanıştan dolayı Musevi bile olsa şehrin kenar mahallelerinde ölen kişilerin cenazesi kent merkezine sokulmuyor. Eğer bir ölü defnedilecekse, mezarlığa ulaşmak için tabutun tüm şehrin çevresinde dolaştırılması gerekiyor. Ben de şehrin çevresini dolaştım, ama ne kadar büyük olduğunu görmek için... Şehir çok güzel görünümlü limon ve portakal ağaçlarıyla çevriliydi. Bu ağaçlar insan eline muhtaç olmadan, kendiliğinden yetişiyor...

Burası gerçekten her şeyin bol bulunduğu bir yer. Günlük ağacı da bol bulunuyor. Sıcaklar yaz aylarında aşırı derecede yüksek oluyor ve hatta bulaşıcı hastalıklara yol açıyor. Yöre halkının çoğu hem sıcaktan hem de beraberinde gelebilecek hastalıklardan sakınmak için yaz mevsiminde yaylalara çıkıyor. Rüzgârın daha serin estiği, ağaçların gölgesinin daha güzel olduğu yaylalar doğanın bahşettiği güzelliği ve rahatlığı insanların hizmetine sunuyor... Şehrin içinde Hıristiyanların Meryem Ana onuruna yaptığı ancak daha sonra şehrin efendisi olan Türklerin camiye dönüştürdüğü çok güzel bir kilise var. Bu kilisenin kubbesi çok görkemli. Görünümü, insanı şaşırtan genişliği ve mimari zarafeti ile dikkatimizi çekiyor. Bu yapı içinde Türklerin kapalı tuttuğu bir şapel bulunuyor. Bu şapel hakkında Satalialı Müslümanlar ve Hıristiyanlar olağandışı şeyler anlatıyor. Müslümanlar, şapelin açık olduğu zamanlardan bahsadiyor ve kendi dinlerinden insanların şapele girdikten sonra ölümcül hastalığa yakalandığını iddia ediyorlar. Hatta buna birkaç kez şahit olduklarını söylüyorlar. Müslüman halk şapelin içinde Hıristiyanların lanet büyüsü yaptığına inanıyor. Müslümanlara göre daha sağlam bir açıklama sunan Hıristiyanlar ise bu inancın, şapelde korunan çok sayıda azizin rölikerleri nedeniyle ortaya çıktığını öne sürüyor. Kimin doğruyu söylediği bir yana, gerçek olan şey şapelin kapalı durumda olması ve Türklerin neredeyse hiçbir zaman burayı açmaması... Satalia Limanı oldukça küçük ve buraya ancak küçük tekneler, kayıklar ve mavnalar girebiliyor. Liman güzel olsa da güvenli değil..."

Limana demirlemiş halde duran çok sayıda gemi ve bir o kadar da küçük tekne gördüm. Gördüğüm bu güzel manzaranın daha güzelini şehrin müselliminin ya da başka bir deyişle vali temsilcisinin denize hakim, yüksekçe bir yerde serinlemek için kurdurttuğu birkaç çadırın önünden görmek mümkündü. Gündüz sıcağı iyiden iyiye çekilinceye kadar müsellim çadırda kalıyordu: Bu sıcağa başka bir yerde katlanamıyordu...

Corneille Le Bruyen 1728: "Sattalia, Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli kentlerinden biridir ve etrafındaki surlardan kolayca anlaşılabileceği üzere çok eski bir yapısı vardır. Biri deniz kıyısında diğeri ise kara tarafında olmak üzere iki kapısı bulunur. Sattalia aslında çok büyük olmamakla birlikte, çevresi oldukça geniş bir alan işgal etmektedir. İşte buralarda gerçekten çok hoş ağaçlık alanlar ve iyi bakılması halinde güzelleşebilecek olan bahçeler vardır. Limanın girişi surlara yakın yerdedir ve bu semtte konsolosun evi de dâhil olmak üzere birkaç ev bulunmaktadır. Kente buradan girildiğinde giderek daha dik bir hale gelen bir sokak vardır. Sokağın sonunda ise üzerinde Kudüs Krallığı'nın haç işaretini taşıyan bir kapının olduğu görülür. Kentin merkezinde ise pek çok binanın yanı sıra Türklerin cami olarak kullandığı birkaç kilise yer almaktadır...

Körfezin bulunduğum yerden görülen manzarasını da resimledim. Resmin sağ tarafında görülen Sattalia'nın dağlarıdır. Liman girişinde ise kalıntıları dört bir yandan denizle çevrili olan harabe bir kule bulunmaktadır..."

ADELIA - 1839